

บทที่ 5

ผลการศึกษาการพัฒนา รูปแบบและกลไกในการติดตามประเมินผล ตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษาในด้านการพัฒนา รูปแบบและการเสริมสร้างกลไกการติดตามประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแสดงผลในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลการค้นหาค้นหาหน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ในการดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อให้สามารถใช้เป็นแบบอย่างของการประเมินที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

2. ผลศึกษาการพัฒนาแนวทางและกลไกในการติดตามและการประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

3. ปัญหา อุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

4. แนวทางการพัฒนา/การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

5.1 ผลการค้นหาค้นหาหน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ในการดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังเป็นการศึกษาหน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ที่มีแนวทางการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใส อันจะนำไปสู่การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกหน่วยงานต้นแบบ คือ 1) เป็นหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาตามโครงการฯ 2) เป็นหน่วยงานที่ได้มีการนำแบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสไปทดลองประเมินในหน่วยงานของตนเอง และมีผลการประเมินตนเองในระดับดีหรือมีคะแนนสูงสุด 3) เป็นหน่วยงานที่มีผลงานด้านการบริหารจัดการและด้านความโปร่งใสในระดับดีจากการประเมินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น

สำนักงาน ก.พ.ร. สถาบันพระปกเกล้า และ 4) เป็นหน่วยงานที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสัมภาษณ์ และประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งการค้ำหาหน่วยงาน ต้นแบบนั้น มหาวิทยาลัยที่ดำเนินการในแต่ละภูมิภาคจะเป็นผู้คัดเลือกจากคะแนนการประเมินที่ได้ แบบประเมินตามที่กำหนดไว้ การลงพื้นที่พิจารณาถึงหลักฐานการตรวจสอบ เอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ และจากพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ เช่น การได้รับรางวัลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนด ขึ้น เป็นเครื่องมือในการประเมินหน่วยงานภาครัฐในแต่ละภูมิภาค โดยมีการกำหนดคะแนนสูงสุด ที่ 480 คะแนน ตามตัวชี้วัด 48 ประการ (คะแนนเต็มในแต่ละตัวชี้วัด 10 คะแนน)

2) ให้นำหน่วยงานภาครัฐได้ประเมินตนเองตามแบบประเมินของเกณฑ์มาตรฐานและ ตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดขึ้น

3) ดำเนินการประเมินและให้คำชี้แจงแก่ตัวแทนหน่วยงานที่ร่วมประชุมสัมมนา เพื่อให้ ความรู้ และวิธีการประเมินที่ชัดเจนแก่หน่วยงานภาครัฐ

4) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์จากหน่วยงานที่ส่งแบบ ประเมินคืนเพื่อค้นหาว่า หน่วยงานใดมีผลการประเมินตนเองในระดับสูง หรือมีคะแนนเฉลี่ยตาม เกณฑ์มาตรฐาน 7 ด้าน 48 ตัวชี้วัด ใน 10 อันดับแรก

5) ดำเนินการติดต่อสอบถามหน่วยงานที่มีผลงานใน 10 อันดับแรกของแต่ละภูมิภาค เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร และมีการเชิญผู้บริหารของหน่วยงาน เข้าร่วมประชุมในระดับภูมิภาค เพื่อ แสดงผลงาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง และให้สัมภาษณ์ในเชิงลึก เพื่อทราบถึงผลการดำเนินการตาม เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส

6) การลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบเอกสาร ข้อมูล และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาถึงความพร้อมของหน่วยงานและผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด ความโปร่งใสที่กำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

7) ดำเนินการวิเคราะห์และแสดงผลในระดับภูมิภาคใน 10 อันดับแรกเพื่อเป็น ตัวอย่าง/แนวทางการประเมินหน่วยงานตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดขึ้น โดยมีผลการศึกษาในแต่ละภูมิภาค ดังนี้

1. หน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ภาคเหนือและภาคกลางตอนบน (10 อันดับแรก)

อันดับที่	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด	คะแนน
1	สำนักงานชลประทานที่ 1	เชียงใหม่	480
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1	ลำพูน	480
	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)	พิษณุโลก	480
	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก	พิษณุโลก	480
	เทศบาลตำบลช่อแฮ	แพร่	480

2	เทศบาลตำบลท่าพล	เพชรบูรณ์	478
3	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2	พิษณุโลก	476
4	องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	เชียงใหม่	475
5	องค์การบริหารส่วนตำบลสระ	เขียงราย	471
6	เทศบาลตำบลแม่จัน	เขียงราย	469
7	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชียงนาท	ชียงนาท	467
8	โรงเรียนชาณุวิทยา	กำแพงเพชร	466
9	อำเภอหนองม่วงไข่	แพร่	462
10	เทศบาลตำบลบ้านแป้น	ลำพูน	461
	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์	สุพรรณบุรี	461

2. หน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (10 อันดับแรก)

ที่	หน่วยงานที่มีคะแนนสูงสุด	เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส							
		คะแนนเต็ม	80	70	70	60	60	60	80
1	โรงพยาบาลโสธร จ.ยโสธร	78	68	70	58	60	58	78	470
2	เทศบาลนครอุดรธานี จ.อุดรธานี	72	69	70	60	60	59	78	468
3	องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม	76	69	70	58	58	56	80	467
4	เทศบาลตำบลดงมะไฟ อ.เมือง จ.สกลนคร	77	69	70	58	55	60	77	466
5	เทศบาลตำบลพนา จ.อำนาจเจริญ	69	70	70	60	60	60	69	458
6	สนง.สาธารณสุขจังหวัด นครราชสีมา	70	69	69	56	57	54	80	455
7	สนง.ประมงจังหวัดบุรีรัมย์	68	70	66	60	50	60	80	454
8	เทศบาลตำบลบ้านกรวด จ.บุรีรัมย์	70	70	65	59	60	60	68	452
9	สำนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์	67	62	70	60	60	60	72	451
10	เทศบาลตำบลห้วยทะเล จ. นครราชสีมา	66	70	70	60	60	55	70	451

3. หน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ภาคกลาง ตะวันตก และภาคตะวันออก (10 อันดับ)

ภาค	ชื่อหน่วยงาน	คะแนนรวม (480)	มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านที่						
			1	2	3	4	5	6	7
ภาคกลาง	สำนักงานสรรพากรพื้นที่ ปทุมธานี 1	480	80	70	70	60	60	60	80
	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัดสมุทรสงคราม	480	80	70	70	60	60	60	80
	สำนักงานที่ดินจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	460	76	70	69	59	52	60	74
ภาคตะวันออก	อบต.บางกะไชย	474	74	70	70	60	60	60	80
	ตำรวจภูธรจังหวัดระยอง	473	80	63	70	60	60	60	80
	ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด สระแก้ว	473	73	70	70	60	60	60	80
ภาคตะวันตก	อบต.รางบัว จังหวัดราชบุรี	479	79	70	70	60	60	60	80
	การประปาภูมิภาค ประจวบคีรีขันธ์	470	72	70	70	59	60	59	80

4. หน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ในภาคใต้ (10 อันดับแรก)

ที่	หน่วยงานที่มีคะแนนสูงสุด	เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส							คะแนน ที่ได้
	เกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใส	1	2	3	4	5	6	7	
	คะแนนเต็ม	80	70	70	60	60	60	80	
1	เทศบาลนครตรัง	80	68	70	60	60	60	78	476
2	องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช	78	68	70	59	59	58	78	470
3	เทศบาลตำบลกำแพงเพชร อำเภอ รัตภูมิ จังหวัดสงขลา	78	68	70	58	60	58	77	469
4	เทศบาลตำบลราไวย์ จ.ภูเก็ต	80	68	70	57	60	57	74	466
5	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหิน จ.กระบี่	80	68	70	57	60	57	74	466

6	สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี	74	68	68	60	58	58	72	460
7	เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี	77	64	66	60	60	58	74	459
8	เทศบาลตำบลอ่าวพะยูน จ.พัทลุง	80	70	70	60	60	40	78	458
9	เทศบาลนครหาดใหญ่ จ.สงขลา	80	70	66	58	58	50	70	452
10	สนง.ขนส่งจังหวัดปัตตานี	78	65	68	54	56	55	75	451

5. หน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ของราชการส่วนกลาง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรุงเทพมหานคร
ได้คะแนน 480 คะแนน

จากผลการค้นหาหน่วยงานต้นแบบ (Best practice) ในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสเพื่อให้สามารถใช้เป็นแบบอย่างของการประเมินที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพนั้น โดยภาพรวมพบว่า หน่วยงานมีคะแนนเฉลี่ยที่ไม่มีความแตกต่างกันมาก โดยมีคะแนนอยู่ในระหว่าง 450-480 จากคะแนนเต็ม 480 คะแนน โดยเฉพาะ 3 อันดับแรกในแต่ละภูมิภาคนั้นมีคะแนนการประเมินตนเองในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดที่มีคะแนนเฉลี่ย 282.54 คะแนน ดังนั้น จึงถือได้ว่า หน่วยงานที่เป็นต้นแบบนี้มีระบบการประเมินตนเองและกระบวนการเพื่อนำไปสู่ความโปร่งใสของหน่วยงานที่ดี และเมื่อพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดใน 7 ด้าน ก็พบว่า หน่วยงานสามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงาน มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน และมาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคลตามลำดับ

ส่วนมาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผลนั้น หน่วยงานได้ดำเนินการน้อยที่สุดในจำนวนมาตรฐานทั้ง 7 ด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ ยังไม่ค่อยได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจำแนกรายคะแนนเฉลี่ยของการประเมินในภาพรวมที่พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล มีผลคะแนนเฉลี่ยเพียง 27.86 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนนเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการศึกษาประเมินโดยคณะผู้วิจัยในการลงพื้นที่ต่าง ๆ ในลักษณะของการสุ่มตัวอย่างในบางหน่วยงาน และมีการตรวจสอบข้อมูล เอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งจากเว็บไซต์ของหน่วยงาน และร่วมกับหน่วยงานที่เป็นต้นแบบที่ดีดังกล่าว พบว่า หน่วยงานภาครัฐบาง

แห่งยังมีคะแนนการประเมินต่ำกว่าผลคะแนนหรือข้อมูลการประเมินตนเองที่หน่วยงานได้ดำเนินการ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใส	ตัวอย่างหน่วยงาน					
	อบต.บางกะไชย จ.จันทบุรี		สถานีตำรวจภูธร จ.ระยอง		เทศบาลนครอุดรธานี จ.อุดรธานี	
ระบบการประเมิน	ประเมิน ตนเอง	ประเมิน โดยผู้วิจัย	ประเมิน ตนเอง	ประเมิน โดยผู้วิจัย	ประเมิน ตนเอง	ประเมิน โดยผู้วิจัย
1. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ	74	74	80	80	72	74
2. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงาน	70	58	63	68	69	68
3. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน	70	66	70	66	70	68
4. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล	60	60	60	60	60	58
5. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ	60	50	60	50	60	58
6. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล	60	29	60	60	59	54
7. มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ	80	70	80	80	78	74
รวม	474	397	473	464	468	454

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คะแนนการประเมินของหน่วยงานที่หน่วยงานประเมินตนเองจากแบบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส และการประเมินโดยคณะผู้วิจัยในมิติต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนด จะพบว่า หน่วยงานได้มีการประเมินตนเองโดยให้คะแนนการประเมินค่อนข้างสูง แต่การประเมินของคณะผู้วิจัยที่มี

การตรวจสอบเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพบว่า หน่วยงานมีระดับคะแนนที่สอดคล้องกับความ เป็นจริงตามเอกสาร/หลักฐานการตรวจสอบที่ปรากฏ คือ มีคะแนนการประเมินไม่สูงจนเกินไป ซึ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน หรือสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะต้อง พิจารณาและให้ความสำคัญกับเอกสาร หลักฐานการตรวจสอบ หรือข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐได้นำ แสดงเพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานที่มีความโปร่งใส เพราะว่า หลักฐาน เอกสารที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้น จะเป็นเอกสาร หลักฐานการยืนยัน ถึง กระบวนการที่มีประสิทธิภาพและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่แสดงถึงความโปร่งใสของหน่วยงาน ซึ่งเอกสาร หลักฐานการตรวจสอบนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการติดตามและ ประเมินผลด้านความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐสืบต่อไป

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความโปร่งใสของหน่วยงานต้นแบบ ได้แก่

- 1) ความมุ่งมั่นและเอาใจใส่ดูแลอย่างสูงของผู้บริหารและทีมงาน
- 2) การมองเห็นความสำคัญของกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ
- 3) การพัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่องและเหนือกว่า
- 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและให้ประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมใน การดำเนินการ
- 5) มีความชัดเจนในการให้บริการ เช่น การสร้าง One Stop Service การเพิ่มเวลา ให้บริการ การให้บริการเชิงรุก
- 6) ผู้นำมีวิสัยทัศน์และยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล มีความสามารถในการเชื่อมประสาน ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและนอกในการพัฒนา
- 7) มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและกระบวนการตรวจสอบภายในที่เป็นระบบ
- 8) ยึดมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการประชาธิปไตย
- 9) ยึดหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ
- 10) มีการกระจายอำนาจลงไปสู่ประชาชนและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร

5.2 ผลศึกษาการพัฒนาแนวทางและกลไกในการติดตามและการประเมินผลของสำนักงาน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตาม เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

จากการเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนด ขึ้นพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ให้กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่ว ประเทศ พบว่า ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทาง และกลไกในการติดตามและการประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1) แนวทางและกลไกในการติดตามและการประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ในเชิงรับ

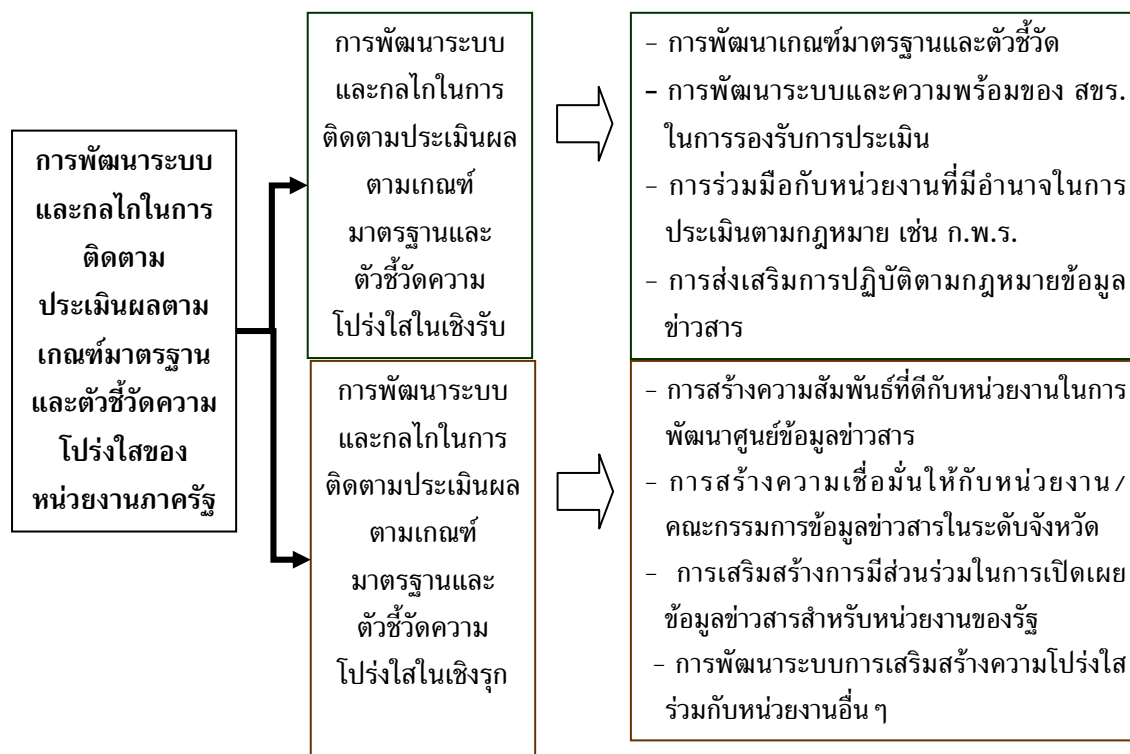
ในกรณีนี้ หมายถึงการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดขึ้นเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐได้ปฏิบัติตามหรือมีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยใช้จะต้องมีการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมนับตั้งแต่ระยะเวลาในการชี้แจงการประเมิน การเตรียมความพร้อม การเสริมสร้างคณะผู้ประเมิน การประชาสัมพันธ์แผนงานและโครงการ รวมทั้งการติดตามประเมินผล โดยให้กระบวนการทั้งหมดเป็นขั้นตอนของงานที่จะต้องมีการตรวจประเมินร่วมกับหน่วยงานที่มีอำนาจในการตรวจประเมิน เช่น สำนักงาน ก.พ.ร. สถาบันพระปกเกล้า คณะกรรมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นต้น โดยเป็นการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐมีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการประเมินที่จะเกิดขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด แล้วหลังจากนั้น จึงมีการสรุปผลในภาพรวมเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นผลถึงระดับความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

2) แนวทางและกลไกในการติดตามและการประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ในเชิงรุก

ในกรณีนี้ หมายถึงการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีการทำงานในเชิงรุก ในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องดูแลและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 ที่ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นองค์กรหลักในการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ และยังเป็นหน่วยงานในการบริหารการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำหน้าที่ในการส่งเสริมความโปร่งใสในระบบราชการ รวมทั้งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเปิดกว้างสำหรับผู้สนใจทั้งภาคประชาชน นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการ โดยเป็นการเรียนรู้เป็นวิชาที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยมีความกว้างขวางและส่งเสริมให้การพัฒนาการบริหารราชการแผ่นดินมีความเข้มแข็งมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามมติของรัฐบาลดังกล่าว คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ควรมีการดำเนินการในเชิงรุก โดยมีการศึกษาทำงานร่วมกับหน่วยงานต้นแบบในพื้นที่ต่าง ๆ หรือในระดับต่าง ๆ ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือร่วมกับ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารในระดับจังหวัด เพื่อร่วมกันพัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐในระดับต่าง ๆ และการระบบเพื่อรองรับการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการในวิธีนี้จะทำให้หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ต่าง ๆ มีกระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร และมี การพัฒนาระบบการทำงานที่สะท้อนถึงความโปร่งใส

5.3 ปัญหา อุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ตามโครงการเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ที่ได้มีการจัดประชุมสัมมนาร่วมกับตัวแทนหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ สามารถระบุปัญหา อุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส

1) เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดบางข้อ เช่น การสรรหาบุคคลภายในหน่วยงาน ไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในภูมิภาค เนื่องจากต้องขึ้นอยู่กับส่วนกลางในระดับกรมเป็นผู้ดำเนินการ หน่วยงานส่วนภูมิภาคทำหน้าที่เพียงแต่ส่งรายงาน ดังนั้น จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการได้เอง ซึ่งอาจทำให้มีคะแนนในส่วนดังกล่าว

2) เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสนั้น ยังไม่มีมาตรฐานกลางและข้อยืดหยุ่นที่เหมาะสมควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมอีกก่อนที่จะนำมาประเมินหน่วยงาน เพราะลักษณะงานของแต่ละหน่วยงานต่างกัน และขนาดของแต่ละหน่วยงานก็ส่งผลต่อคะแนนด้วยเช่นกัน

3) แบบประเมินและตัวชี้วัด มีรายละเอียดปลีกย่อยจำนวนมาก ทำให้เกิดความสับสนในการทำแบบประเมิน และบางเกณฑ์ มีความซ้ำซ้อนและบางตัวชี้วัดเนื้อหาคล้ายกัน ทำให้สับสนในการแปลความหมาย หรือเกิดปัญหาในการตีความหมายตัวชี้วัดและข้อสงสัยในการนำไปปฏิบัติ

4) เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดบางส่วนอยู่นอกเหนือการดำเนินการของหน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพราะบางเรื่องเป็นการดำเนินการในระดับกรมหรือกระทรวง หน่วยงานในส่วนภูมิภาคไม่สามารถดำเนินการได้

5) ตัวชี้วัดบางตัวเป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางกฎหมายอยู่แล้ว ถ้านำมาปฏิบัติ นอกจากหลักเกณฑ์เดิม อาจจะทำให้สร้างปัญหาในทางปฏิบัติหรือตามข้อกฎหมายได้

6) ระดับข้อย่อยในตัวชี้วัดบางตัวซ้ำซ้อน น่าจะตัดเหลือแค่ 3 ระดับ

7) ภาษาในแบบประเมินเข้าใจยาก อยากให้ทำรายละเอียดให้ชัดเจนมากขึ้น โดยมีการให้ความหมายหรือใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน หรือมีตัวอย่างประกอบ และน่าจะมีแยกแบบประเมินให้เกี่ยวข้องกับราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะมีความต่างในเรื่องของระเบียบปฏิบัติ

2. ด้านหลักและวิธีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส

1) หลักและวิธีการประเมินที่กำหนดเป็น แบบ “มี” และ “ไม่มี” และมีการวัดค่า 3 ระดับตามความพร้อมของเอกสารและกระบวนการนั้น เป็นการยุ่งยาก เพราะจะต้องประเมินผล 2 ครั้ง และจะให้ค่าน้ำหนักกับส่วนไหนมากกว่ากัน ดังนั้น ควรมีการอธิบายวิธีการประเมินที่ชัดเจน

2) วิธีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดบางข้อ เช่น ตัวชี้วัดข้อ 3.4 เกี่ยวกับการจัดให้มีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนในทางปฏิบัติไม่มีการทำส่วนมากเป็นการตั้งกรรมการจากส่วนกลางหรือทางจังหวัดน่าจะมีการปรับให้เหมาะสมเพื่อให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติได้

3) ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับตัวชี้วัดการตรวจสอบงบประมาณ ส่วนมากไม่มีการตรวจสอบจากคณะกรรมการภายใน และเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในส่วนกลาง คือ หน่วยงานในระดับกรม หรือ สตง. ดังนั้น ในระดับหน่วยงานจะปฏิบัติอย่างไรในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าว

4) ข้อปฏิบัติในเกณฑ์มาตรฐานที่ 7 ซึ่งเป็นข้อกำหนดตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ยังมีปัญหาความไม่เข้าใจในข้อกำหนด เช่นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น ดังนั้น จึงไม่อาจดำเนินการได้อย่างถูกต้องในหน่วยงานขนาดเล็ก

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบการประเมินเฉพาะของตนเองอยู่แล้ว การมีตัวชี้วัดที่นอกจากกฎหมายรองรับจะดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร

6) การจัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน บางหน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการให้เหมาะสม ดังนั้น ควรมีกระบวนการ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน และควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

7) เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมีความน่าเชื่อถือ แต่หากจะปฏิบัติตามทั้งหมดต้องใช้เวลาและบุคลากรมากและต้องใช้การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง หน่วยงานไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยเฉพาะ

8) การประเมินโดยส่วนใหญ่จะมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยเฉพาะ แต่เจ้าหน้าที่เข้าใจและไม่ทราบเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดในทุกมิติและไม่มีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินและการปฏิบัติงานในหน่วยงาน ดังนั้น ควรมีการฝึกอบรมเพื่อการดำเนินการตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

3. ด้านแนวปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ

1) หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนด โดยเฉพาะในด้านความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส รวมทั้งการประเมินที่รอบด้าน ดังนั้น จึงควรมีการเสริมสร้างความรู้แนวปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้หน่วยงานได้มีแนวทางการดำเนินการที่ถูกต้อง

2) ที่ผ่านมาประชาชนยังไม่เข้าใจถึงสิทธิของตนเองตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร 2540 ทั้งยังไม่ทราบแนวทางในการเข้ามามีส่วนรวมในการขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานควรมีลักษณะอย่างไร เพื่อจะให้เกิดความเหมาะสม ถูกต้องต่อการปฏิบัติงาน

3) การปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่กำหนดของหน่วยงานบางครั้งติดขัดในเรื่องของข้อกำหนดและข้อบังคับลักษณะงานระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลาง, ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การจะใช้เกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสที่กำหนดขึ้น จะทำให้การประเมินผลบรรลุผลสำเร็จหรือไม่

4) การปฏิบัติงานของหน่วยงานบางครั้งติดขัดในเรื่องของข้อกำหนดและข้อบังคับลักษณะงานระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลาง, ส่วนภูมิภาค มีความแตกต่างกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถจะใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดแบบเดียวกันได้

5) เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมีความน่าเชื่อถือ แต่หากจะปฏิบัติตามทั้งหมดต้องใช้ เวลาและบุคลากรมาก และต้องใช้การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น น่าจะมีกระบวนการของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมาแนะนำ เพื่อให้เกิดความชัดเจน

6) ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ โดยใช้องค์กรภายนอกนั้น เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้หน่วยงาน ดังนั้น จะดำเนินการจัดสรรงบประมาณอย่างไร โดยเฉพาะ งบต.ขนาดเล็ก ที่มีงบประมาณน้อย

7) การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบตัวชี้วัดในทุกมิติและไม่มีอำนาจการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินและการปฏิบัติงานในหน่วยงาน ดังนั้น สขร. ควรมีมาตรการทาง กฎหมายโดยตรงเพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการตามเกณฑ์และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

5.4 แนวทางการพัฒนา/การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตาม เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

1) ควรมีหนังสือคู่มือและแบบประเมิน และควรมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจน เนื่องจากทำแบบประเมินแล้วเกิดความสับสน ไม่แน่ใจว่าผู้ทำมีความเข้าใจ ถูกต้องตรงกันกับความมุ่งหมายของแบบประเมินและตัวชี้วัดแต่ละตัวหรือไม่ เพื่อป้องกันมิให้ ข้อมูลคลาดเคลื่อนได้

2) ควรจัดให้มีหลักสูตรในการอบรมสำหรับผู้บริหาร เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานและ ตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการประเมิน

3) ควรมีระบบบัญชีการใช้งาน เช่น ในระดับ งบต. จัดทำเป็นตัวชี้วัดที่สามารถเข้าถึง ได้ง่าย ส่วนแบบประเมินควรเน้นการประเมินหัวหน้าหน่วยงานด้วย ไม่ควรเน้นด้านปฏิบัติด้าน เดียว ควรเน้นด้านนโยบายด้วย

4) ควรให้ผู้บริหารมีความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อในการสั่งการและปฏิบัติไปในทางเดียวกัน

5) ควรมีการจัดฝึกอบรมหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานคล้ายคลึงกัน เช่น แยก ออกเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากลักษณะงานไม่ เหมือนกัน และควรที่จะแยกตัวชี้วัดออกเป็นตามภารกิจ ของแต่ละหน่วยงานเพื่อความสะดวกและ ถูกต้อง

6) ควรมีการจัดฝึกอบรมหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานคล้ายคลึงกัน เช่น แยก ออกเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากลักษณะงานไม่ เหมือนกัน และควรที่จะแยกตัวชี้วัดออกเป็นตามภารกิจ ของแต่ละหน่วยงานเพื่อความสะดวกและ ถูกต้อง

7) ควรปรับปรุงแบบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานให้สอดคล้องกับการปฏิบัติพันธกิจ ขององค์กรส่วนท้องถิ่นมากกว่านี้ และคณะผู้ที่จะเข้ามาประเมินควรเข้าใจงานของส่วนท้องถิ่น มากกว่านี้ ผู้จัดทำควรจัดฝึกอบรมให้ทราบถึงวิธีปฏิบัติทั้งหมดอย่างลึกซึ้ง

8) การเก็บข้อมูลตามแบบประเมินอาจจะยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกด้าน ควรมีการจัดส่งให้ผู้ปฏิบัติจริงกรอกตอบแบบประเมินอันสามารถทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

9) สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาดู เพื่อเป็นการส่งเสริมการรับรู้ของประชาชน

จากภาพรวมของปัญหาและอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะจากการสัมมนาเพื่อเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดซึ่งตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้นำเสนอนั้น จะเห็นได้ว่า ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้มีความคิดว่า เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและจะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม ตัวแทนหน่วยงานส่วนหนึ่งก็ได้้นำเสนอให้มีการแก้ไขปัญหาในเรื่องความชัดเจนของเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดให้ชัดเจน ควรมีการแบ่งแยกเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดออกจากกัน โดยแยกตามประเภทของหน่วยงานและลักษณะของงาน และรวมไปถึงขนาดของหน่วยงานด้วย อีกทั้งยังเสนอให้มีการปรับแก้ไขในเรื่องของแบบการประเมินเนื่องจากมีรายละเอียดตามแต่ละเกณฑ์มาตรฐานจำนวนมาก รวมทั้งควรมีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการประเมิน เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐสืบต่อไป

5.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ตัวแทนจากหน่วยงานของรัฐทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในทุกภูมิภาค ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใส 7 ด้าน 48 ตัวชี้วัดว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องที่ควรมีการแก้ไขปรับปรุงทั้งในด้านเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่มีจำนวนมาก ถ้อยคำบางข้อความในบางตัวชี้วัดไม่ชัดเจน วิธีการประเมินบางข้อไม่เหมาะสม ทำให้ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือเกณฑ์การให้คะแนนรวมทั้งปัญหาความพร้อมของหน่วยงานในการที่จะปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด โดยมีข้อเสนอแนะ เช่นว่า สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือคณะผู้วิจัย ควรมีการปรับปรุงตัวชี้วัดและถ้อยคำในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดบางข้อเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ควรมีการย้ายตัวชี้วัดบางข้อไปอยู่ในหมวดหรือเกณฑ์มาตรฐานที่มีลักษณะงานสอดคล้องกัน และควรมีการชี้แจงถึงระดับของการประเมิน/วิธีการให้คะแนนที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังได้ระบุถึงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน 7 ด้าน 48 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียดจำแนกตามเกณฑ์มาตรฐาน 7 ด้าน 48 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง)

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 การเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการพัสดุ ควรมีการเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนให้ถ่ายทอดการปฏิบัติ เช่น แสดงขั้นตอนและสถานที่การเผยแพร่ที่เหมาะสมกับความเป็นจริงของทุกหน่วยงาน

2) ตัวชี้วัดที่ 1.2 การจัดทำแผนการจัดหาพัสดุประจำปี ด้วย้อยที่ 3 ข้อความที่ระบุว่า มีการกำหนดและเลือกใช้วิธีการจัดหาพัสดุที่เหมาะสมกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม หน่วยงานจะระบุนการแข่งขันที่เป็นธรรมอย่างไร น่าจะมีการยกตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และด้วย้อยที่ 5 ข้อความที่ระบุว่า มีการพิจารณาที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบความคุ้มค่าและประสิทธิภาพกับผลการจัดหาพัสดุในปีงบประมาณนั้น ต้องการให้มีการระบุให้เป็นรูปธรรมเพราะน่าจะนำไปปฏิบัติได้ยากหรือน่าจะมีการปรับถ้อยคำให้ชัดเจน ส่วนคำว่าประกาศในพื้นที่ใกล้เคียงนั้น ควรมีการยกตัวอย่างให้ชัดเจน

3) ตัวชี้วัดที่ 1.3 การประกาศเผยแพร่แผนการจัดหาพัสดุประจำปีของหน่วยงานให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเป็นการล่วงหน้า นั้น ลักษณะการเผยแพร่ในช่องทางการเผยแพร่หรือสถานที่ต่าง ๆ นั้น จะเรียงเป็นลำดับข้อหรือเป็นรายชื่อ เพราะต่างก็มีการเผยแพร่เหมือนกันและจะให้คะแนนหรือความสำคัญของข้อใดมากกว่ากัน ดังนั้น น่าจะยุบรวมหรือระบุนการเผยแพร่สถานที่/ช่องทางที่ชัดเจน ส่วนการเผยแพร่บน เว็บไซต์นั้น ก็ควรระบุให้ชัดเจนว่าเผยแพร่อะไร อย่างไร

4) ควรมีการปรับปรุงตัวชี้วัดที่ 1.5 การกำหนดและการประกาศหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินผลการจัดหาพัสดุแต่ละรายการ/โครงการ และตัวชี้วัดที่ 1.6 การประกาศผลการจัดหาพัสดุแต่ละรายการ/โครงการพร้อมทั้งเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินผลการจัดหาพัสดุ ว่าควรอยู่ในตัวชี้วัดวัดเดียวกัน เพราะเป็นเรื่องของการประกาศ การพิจารณา การตัดสิน และการประกาศผลการพิจารณาโดยให้เหตุผลในการจัดหาพัสดุในเรื่องเดียวกัน คือแต่ละรายการหรือโครงการนั้น ๆ

5) ตัวชี้วัดที่ 1.7 การสรุปผลการจัดหาพัสดุในแต่ละรอบเดือน ซึ่งเป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) นั้น หน่วยงานขนาดเล็กได้ปฏิบัติได้ยาก เพราะไม่ได้มีการจัดหาพัสดุทุกเดือน น่าจะมีการระบุแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมให้ด้วย เช่น สรุปในรอบไตรมาส หรือรอบ 6 เดือน เป็นต้น

6) การประกาศผลการจัดหาพัสดุ และผลการประเมินผลการจัดหาพัสดุตามแผนการจัดหาพัสดุในปีงบประมาณตามตัวชี้วัดที่ 1.1, 1.3, 1.6, 1.7, และหรือ 1.8 เป็นต้น ควรระบุนรวมว่าเป็นการประกาศ ณ ที่ทำการของหน่วยงานและศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือมีการประกาศให้ประชาชนได้รับทราบก็น่าจะเพียงพอ

2. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน

ตัวแทนหน่วยงานของรัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำและเผยแพร่โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น การพิจารณาเพื่อให้คะแนนหน่วยงานที่ประเมินจะให้ความสำคัญกับช่องทางการเผยแพร่ในข้อใด เป็นสำคัญ เพราะมีขั้นตอนการเผยแพร่ที่ต่างกัน ควรมีการระบุเกณฑ์ชี้วัดที่ชัดเจน

2) ตัวชี้วัดที่ 2.2 การจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการประจำปีของ หน่วยงาน และตัวชี้วัดที่ 2.3 การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เป็น หน้าที่ของหน่วยงานที่จัดทำโดยปกติอยู่แล้ว ไม่น่าจะนำมาเป็นตัวชี้วัดให้มีความซ้ำซ้อนอีก หรือ ควรมีการยุบเป็นข้อเดียวกัน และบางเกณฑ์ไม่เหมาะสมกับบางพื้นที่

3) ตัวชี้วัดที่ 2.4 การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของ บุคลากรในหน่วยงาน น่าจะปรับอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารบุคคลมากกว่าเกณฑ์ในด้านนี้

4) ตัวชี้วัดที่ 2.5 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี เกี่ยวกับหลักฐานการ ตรวจสอบต่าง ๆ น่าจะระบุให้ครอบคลุมมากกว่านี้ เพราะว่า จะตรวจสอบอย่างไร ในกรณีไม่ สามารถนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติได้

5) ตัวชี้วัดที่ 2.6 การจัดทำรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานตาม แผนปฏิบัติการประจำปี ในกรณีที่ระบุให้มีการเผยแพร่ผลการประเมินของหน่วยงานจะดำเนินการ เผยแพร่ในช่องทางใดหรือ

6) ตัวชี้วัดที่ 2.7 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของ หน่วยงานภาครัฐนั้น ในกรณีบางหน่วยงานไม่ได้ดำเนินการเพื่อการบริการแก่ประชาชนโดยตรง เช่น หน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากร ป่าไม้ เป็นต้น จะมีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างไร ในกรณีบางหน่วยงานไม่ได้ดำเนินการได้ เพราะไม่มีงบประมาณการสนับสนุนใน เรื่องการรับฟังเวทีสาธารณะ เป็นต้น ดังนั้น จะมีการประเมินอย่างไร

3. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความ โปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 3.1 การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการให้บริการแก่ประชาชน รวมถึงกระบวนการทำงานของบางหน่วยงานที่ทำงานเฉพาะหรือเปล่า เพราะบางหน่วยงานไม่มี หน้าที่ให้บริการประชาชนโดยตรง แต่เป็นงานที่ตอบสนองการทำงานของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น หน่วยงานด้านการคลัง เป็นต้น

2) ตัวชี้วัดที่ 3.2 การให้บริการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ ในข้อย่อยที่ 3 ที่ว่าด้วยการให้บริการแบบ One stop service นั้นบางหน่วยงานไม่มี ขั้นตอนในลักษณะดังกล่าว เพราะจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด ดังนั้น จะดำเนินการ อย่างไร และพิจารณาจากเอกสาร/หลักฐานในด้านใด

3) ตัวชี้วัดที่ 3.4 การจัดให้มีกลไกในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนหรือปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนผู้รับบริการกับหน่วยงานที่ให้บริการนั้น น่าจะมีรายละเอียดที่ระบุถึงขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่ให้ความเป็นธรรมกับฝ่ายต่าง ๆ ดีกว่าบุคคลภายในหน่วยงาน และส่วนใหญ่ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ

4) ตัวชี้วัดที่ 3.5 การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนน่าจะนำไปรวมอยู่เกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคล เพราะเป็นเรื่องของการเสริมสร้างหรือการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคล

5) ตัวชี้วัดที่ 3.6 การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ จะทราบได้อย่างไรว่าประชาชนมีความพึงพอใจในระดับเท่าไร เพราะข้อย่อยไม่ระบุถึงผลการประเมินในระดับใด เป็นเพียงการระบุขั้นตอนการประเมินผลความพึงพอใจมากกว่า นอกจากนี้ การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ จะทราบได้อย่างไรว่าประชาชนมีความพึงพอใจในระดับเท่าไร เพราะข้อย่อยไม่ระบุถึงผลการประเมินในระดับใด เป็นเพียงการระบุขั้นตอนการประเมินผลความพึงพอใจมากกว่า ดังนั้น น่าจะมีการระบุระดับของผลความพึงพอใจเป็นร้อยละ เช่น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 เพื่อให้หน่วยงานได้ประเมินผลความพึงพอใจได้อย่างถูกต้อง

7) ตัวชี้วัดที่ 3.7 การจัดทำระบบข้อมูลทางสถิติและสรุปผลการให้บริการแก่ประชาชน น่าจะมีการระบุแนวทางที่เป็นรูปธรรมว่า สรุปผลในด้านใดบ้าง

4. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 4.1 การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรนั้น หน่วยงานราชการในส่วนภูมิภาคไม่สามารถดำเนินการในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลได้ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในระดับกรม หรือราชการส่วนกลาง ดังนั้น จึงน่าจะมีการปรับปรุงตัวชี้วัดหรือไม่ก็ให้มีการประเมินในส่วนนี้ของราชการส่วนภูมิภาค

2) ตัวชี้วัดที่ 4.2 เป็นไปได้ยากในการปฏิบัติเพราะการขจัดข้อโต้แย้งนั้นเป็นเรื่องอาจมีอคติในการปฏิบัติงานได้

2) ตัวชี้วัดที่ 4.3 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงาน น่าจะรวมตัวชี้วัดที่ 3.5 เรื่องการพัฒนาบุคลากรเพื่อประสิทธิภาพในการบริการแก่ประชาชน และควรเปลี่ยนคำว่า ภาวะของบุคคลตามตำแหน่ง เป็น ตามภาระของหน่วยงาน

3) ตัวชี้วัดที่ 4.4 การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษา/ให้โทษแก่บุคลากรในหน่วยงาน และตัวชี้วัดที่ 4.5 การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร น่าจะยุบรวมเข้าด้วยกัน เพราะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการภายในที่มีทั้งการให้คำปรึกษา (การสร้างขวัญกำลังใจ) และการให้โทษ แต่ที่ผ่านมาหน่วยงานมักจะไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินการด้านดังกล่าว จึงควรมี

การพิจารณาถึงงบประมาณในการดำเนินการด้วย มิใช่จะพิจารณากระบวนการทำงานเท่านั้น นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงความเสี่ยงของการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย เพื่อมิให้มีผลต่อการปฏิบัติงาน

5) ตัวชี้วัดที่ 4.6 การประเมินผลการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน น่าจะนำไปรวมกับเกณฑ์มาตรฐานด้านการติดตามและประเมินผล

5. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 5.1 การจัดทำและเผยแพร่แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน น่าจะมีการปรับปรุงข้อ้อยที่ 3 ที่ระบุว่า การจัดทำแผนโดยระบุที่มาของงบประมาณตามแหล่งที่ได้มา บางหน่วยงานต้องดำเนินการตามงบประมาณที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้ ไม่สามารถดำเนินการได้เองทั้งหมด การระบุจะต้องให้หน่วยงานต้นสังกัดระบุ

2) ตัวชี้วัดที่ 5.2 การจัดทำมีกลไกการตรวจสอบการดำเนินการตามแผนใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี ข้อ้อยที่ 1 การแต่งตั้งคณะกรรมการภายในตรวจสอบที่เป็นอิสระนั้น หน่วยงานบางส่วนระบุว่า คณะกรรมการภายในนั้น ส่วนใหญ่ไม่เป็นอิสระ เพราะเป็นคนในองค์กรเดียวกันและเป็นผู้บริหารด้วย ในกรณีควรมีแนวทางอย่างไร

3) ตัวชี้วัดที่ 5.4 การลดขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงาน มีความสงสัยว่า การลดขั้นตอนการเบิกจ่ายจะเน้นที่ระยะเวลาในการเบิกจ่ายใช้หรือไม่ โดยปกติต้องทำตามขั้นตอนและเอกสาร/หลักฐานที่สำคัญเป็นหลัก ดังนั้น น่าจะมีการปรับออก เพราะมีการตรวจสอบ/การสุ่มตรวจการใช้จ่ายเงินงบประมาณอยู่แล้ว

4) ตัวชี้วัด 5.5 การสุ่มตรวจการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามระยะเวลาที่กำหนด น่าจะมีการระบุว่าเป็นการสุ่มตรวจทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีคณะกรรมการ/คณะทำงานตรวจสอบภายใน

5) หลักฐานการตรวจสอบในเกณฑ์มาตรฐานนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นหลักฐานการตรวจสอบของคณะกรรมการหรือคณะทำงานในการดำเนินการเป็นหลัก ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเอกสาร/หลักฐานทางการเงินเท่าที่ควร เกรงว่าจะมีการจัดทำรายงานแบบเข้าข้างหน่วยงานของตนเอง

6. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 6.1 การจัดทำหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน น่าจะมีการจัดทำเกณฑ์การประเมินผลตามภารกิจในการทำงานของแต่ละระดับการ

ทำงานมากกว่า เพราะจะเอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคคล ไม่ควรมีเกณฑ์การประเมินเหมารวมทั้งหน่วยงาน รวมทั้ง ควรมีการจัดระบบที่สนับสนุนต่อการติดตามประเมินผลของหน่วยงานด้วย

2) ตัวชี้วัดที่ 6.2 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของหน่วยงาน มีการใช้คำในเอกสารไม่เหมือนกัน คู่มือใช้ การประเมิน แต่ในแบบประเมินใช้การประกัน น่าจะเป็นการระบุที่ชัดเจนว่าเป็นการประเมินหรือการประกันคุณภาพภายในของหน่วยงาน

3) ตัวชี้วัดที่ 6.4 คำว่า อีสระ หมายถึงการไม่ขึ้นตรงกับหน่วยงานใด แต่ในทางปฏิบัติทำได้ยาก แต่ควรมาจากทุกฝ่ายที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน และจากประชาชนทั่วไปจะเหมาะสมกว่า

4) ตัวชี้วัดที่ 6.4 การจัดให้มีกลไกการตรวจสอบจากภายนอกที่เป็นอิสระ หรือการจัดให้มีกระบวนการรองรับ โดยปกติจะมีหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมาคอยตรวจสอบอยู่แล้ว ในข้อนี้ น่าจะหมายถึง การจัดให้มีระบบและกลไกการปฏิบัติการเพื่อรองรับการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายนอก (External Audit) ที่เป็นอิสระ เพื่อทำการประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานมากกว่า เช่น การจัดให้มีหน่วยประกันคุณภาพ หรือการประเมินภายในเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก เช่น ของ ก.พ.ร. หรือ สตง. เป็นต้น

5) ตัวชี้วัดที่ 6.6 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ บางหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการได้ น่าจะเป็นการให้ประชาชนร่วมประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานมากกว่า

6) หลักฐานในเกณฑ์มาตรฐานในข้อนี้ มีความซ้ำซ้อน บางข้อใช้ร่วมกันในการประเมิน ดังนั้น น่าจะมีการชี้แจงให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดการประเมินที่ถูกต้อง

7. ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 7.1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา) หน่วยงานในส่วนภูมิภาคและในระดับท้องถิ่นบางครั้งไม่ต้องดำเนินการ เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในระดับส่วนกลาง แต่ปัญหาที่สำคัญ คือ หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า จะส่งข้อมูลประเภทใดบ้างลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และไม่ทราบถึงขั้นตอนในการดำเนินการ

2) ตัวชี้วัดที่ 7.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้) หมายถึง การจัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานหรือป้ายประกาศใช้หรือไม่ น่าจะระบุให้ชัดเจน

3) ตัวชี้วัดที่ 7.3 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 11 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอเฉพาะราย) แต่ถ้าไม่ถูกขอร้องให้เปิดเผยจะถือว่าไม่ดำเนินการหรือไม่ อย่างไร

4) ตัวชี้วัดที่ 7.4 การดำเนินการตามมาตรา 14 และมาตรา 15 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยและอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย) น่าจะมีการปรับออก

5) ตัวชี้วัดที่ 7.5 การดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล) หน่วยงานส่วนใหญ่ระบุว่าไม่ค่อยได้ดำเนินการ เพราะไม่ค่อยมีประชาชนมาร้องขอ และไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งที่ผ่านมาไม่ค่อยมีประชาชนมาร้องขอมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น

6) ตัวชี้วัดที่ 7.6 การจัดระบบและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อย่อยที่ 4 การจัดมีระบบ Call center ถ้าบางหน่วยงานไม่มีการดำเนินการดังกล่าว จะต้องดำเนินการอย่างไร เพราะเป็นหน่วยงานขนาดเล็กในท้องถิ่นที่ห่างไกล

7) การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนนี้ หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ดำเนินการ ควรให้ ออกไปแนะนำแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีคู่มือในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารด้วย

จากข้อคิดเห็นดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐให้ความสนใจถึงเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส โดยตัวแทนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น เพียงแต่ต้องการให้มีการระบุแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งถ้อยคำที่น่าจะมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งตัวแทนหน่วยงานภาครัฐเห็นว่า เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ทั้งในด้านการที่จะประเมินตนเองในด้านความโปร่งใส เป็นระบบ กระบวนการ และขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน ถ้ามีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าวก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสม ซึ่งผลประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศชาติ ถึงแม้ว่า ระบบหรือการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวจะเป็นเรื่องใหม่ แต่ก็ เป็นสิ่งที่หน่วยงานดำเนินการอยู่บ้างแล้ว การที่มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด จะช่วยให้หน่วยงานมีแนวปฏิบัติมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินในระดับนโยบาย ควรจะมีการประสานงานเพื่อพัฒนาระบบประเมินในทุกมิติการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่สอดคล้องกัน มิใช่ต่างคน ต่างทำ ซึ่งทำให้หน่วยงานในท้องถิ่นต้องมีการจัดเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินตลอดเวลา เพราะบางหน่วยงานมีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย และถ้ามีการเตรียมการเพื่อการประเมินจากฝ่ายต่างๆ อีก ก็จะทำให้หน่วยงานมีภาระมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานในระดับนโยบายจะต้องมีแนวทางที่ชัดเจนและมีช่วงเวลาการประเมินที่เหมาะสมด้วย

5.5.1 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

จากข้อเสนอแนะจากหน่วยงานของรัฐในทุกภูมิภาคต่อเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส 7 ด้าน 48 ตัวชี้วัดดังกล่าวในทุกภูมิภาค สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ควรมีการปรับปรุงถ้อยคำในตัวชี้วัดบางตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินหรือข้อย่อยในแต่ละตัวชี้วัด เช่น ตัวชี้วัดที่ 1.3, 1.7, 2.2, 3.4, 4.5, 6.3, เป็นต้น เพื่อให้มีความชัดเจน เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และควรมีการอธิบายตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินในแต่ละข้อให้ชัดเจนด้วย รวมทั้งมีการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินในแต่ละตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานที่แท้จริงของหน่วยงานด้วย

2) ควรมีการตัดตัวชี้วัดบางตัวออกไปและควรยุบรวมตัวชี้วัดบางตัวชี้วัดเข้าด้วยกัน โดยสถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่ทำการศึกษานในภาคกลางและภาคตะวันตก/ตะวันออก เสนอจากผลการศึกษาให้มีการตัดตัวชี้วัดจาก 48 ตัวชี้วัด ให้เหลือเพียง 37 ตัวชี้วัด มหาวิทยาลัยนเรศวรพะเยาที่ทำการศึกษานในภาคเหนือและภาคกลางตอนบนมิได้เสนอตัดตัวชี้วัดออก แต่ให้มีการปรับปรุงถ้อยคำในตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราชที่ทำการศึกษานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสนอให้ตัดและยุบรวมตัวชี้วัดจาก 48 ตัวชี้วัด ให้เหลือ 44 ตัวชี้วัด ในขณะที่ผลการศึกษานในภาคใต้ตัวแทนหน่วยงานของรัฐได้เสนอให้ตัดและยุบรวมตัวชี้วัดให้เหลือเพียง 40 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ เพื่อมิให้ตัวชี้วัดมีความซ้ำซ้อน และมีความชัดเจนง่ายต่อการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน

3) ส่วนวิธีการประเมินเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสคณะผู้วิจัยหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งเสนอจากผลการศึกษาว่า ควรให้มีวิธีการประเมินใน 2-3 รูปแบบ เช่น มีการตัดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินในข้อย่อยออกแล้ว ก็ควรมีการลดคะแนนลงด้วย นอกจากนี้ อาจใช้วิธีการประเมินตามวิธีการประเมินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น ของสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นต้น รวมทั้งให้มีการประเมินแบบที่ใช้ในการศึกษานครั้งนี้ แต่ควรกำหนดช่วงคะแนนที่ได้ให้เหมาะสม เช่น เกณฑ์ขั้นต่ำของคะแนนที่ได้ไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม 480 เป็นต้น (จะกล่าวในตอนต่อไป)

ดังนั้น เพื่อเป็นการสรุปผลการศึกษานจากตัวแทนหน่วยงานของรัฐในทุกภูมิภาคและจากสถาบันการศึกษาที่ร่วมวิจัย คณะผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอตามผลการศึกษานโดยให้มีการปรับปรุงถ้อยคำในตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินในข้อย่อยแต่ละตัวชี้วัด รวมทั้งมีการตัด ยุบรวม หรือเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดจากเดิม 48 ตัวชี้วัด ให้เหลือเพียง 40 ตัวชี้วัด โดยไม่ได้ลดจำนวนเกณฑ์การประเมินหรือข้อย่อยในแต่ละตัวชี้วัด ยังคงเกณฑ์การประเมินไว้ 5 ระดับ/ข้อในแต่ละตัวชี้วัด ส่วนวิธีการประเมินและการให้คะแนนนั้น ยังคงเป็นไปตามวิธีการที่ใช้ในการศึกษานครั้งนี้ แต่ควรมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของผลการประเมินที่ได้ โดยน่าจะกำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 ของคะแนนหรือผลการประเมินที่แต่ละหน่วยงานได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐาน ความโปร่งใส	ตัวชี้วัด (แก้ไขใหม่)	ช้อย่อย (การประเมิน)	คะแนน
1. มาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง) (ยุบรวมตัวชี้วัดที่ 5 และ 6 เดิม เข้าด้วยกัน)	1) การเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาพัสดุ 2) การจัดทำแผนการจัดหาพัสดุประจำปี 3) การดำเนินการจัดหาพัสดุตามแผนการจัดหาพัสดุ 4) การกำหนดและการประกาศหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและการตัดสินผลการจัดหาพัสดุแต่ละรายการ/โครงการ 5) การสรุปผลการจัดหาพัสดุในแต่ละรอบเดือน 6) การประเมินผลการจัดหาพัสดุตามแผนการจัดหาพัสดุในปีงบประมาณ	5 5 5 5 5 5	10 10 10 10 10 10
2. เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน (ย้ายตัวชี้วัดที่ 4 ไปด้านบุคคลตัดตัวชี้วัดที่ 6 เดิม ออก)	1) การจัดทำและเผยแพร่โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน 2) การจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงาน 3) การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน 4) การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ	5 5 5 5 5	10 10 10 10 10
3. เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน (ยุบตัวชี้วัดที่ 4 และ 5 เข้าด้วยกัน และปรับปรุงถ้อยคำ)	1) การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการให้บริการแก่ประชาชน 2) การให้บริการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ 3) การเลือกใช้ช่องทางในการให้บริการที่เหมาะสมกับการให้บริการ 4) การจัดให้มีช่องทางและกลไกในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนหรือปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนผู้รับบริการกับหน่วยงานที่ให้บริการ 5) การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ 6) การจัดทำระบบข้อมูลทางสถิติและสรุปผล	5 5 5 5 5 5	10 10 10 10 10 10

	การให้บริการแก่ประชาชน	5	10
4. เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล (ย้ายข้อ 2 มาจาก เกณฑ์ที่ 2 เดิม และยุบรวมตัวชี้วัดที่ 4 และ 5 เข้าด้วยกัน)	1) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร	5	10
	2) การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรในหน่วยงาน	5	10
	3) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงาน	5	10
	4) การพัฒนาระบบการให้คุณ ให้อภัย และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในหน่วยงาน	5	10
	5) การประเมินผลการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานในรอบปี	5	10
5. เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ (ตัดตัวชี้วัดที่ 2 ที่ 4 ออก)	1) การจัดทำและเผยแพร่แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน	5	10
	2) การใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ตรงกับแผนงานและโครงการ	5	10
	3) การจัดให้มีกลไกการติดตามและตรวจสอบแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี	5	10
	4) การสุ่มตรวจการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามระยะเวลาที่กำหนด	5	10
	5) การประเมินผลการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี	5	10
6. เกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล (ตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก)	1) การพัฒนาจัดทำหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน	5	10
	2) การจัดให้มีกลไกและการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล และตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เหมาะสม	5	10
	3) การจัดให้มีระบบและกลไกการปฏิบัติการเพื่อรองรับการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายนอก (External Audit) ที่เป็นอิสระ	5	10
	4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน	5	10
	5) การรายงานผลการประเมินการปฏิบัติงาน	5	10

	ของหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี		
7. เกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ (คงไว้ตามเดิม)	1) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา)	5	10
	2) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้)	5	10
	3) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 11 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอเฉพาะราย)	5	10
	4) การดำเนินการตามมาตรา 14 และมาตรา 15 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยและอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย)	5	10
	5) การดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล)	5	10
	6) การจัดระบบและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ	5	10
	7) การประเมินผลการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชน	5	10
	8) การจัดการความรู้ของหน่วยงาน	5	10
รวม	40 ตัวชี้วัด	200 ข้อย่อย	400

5.5.2 ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ได้ข้อเสนอต่อวิธีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินโดยวิธีการประเมินความพร้อมและความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ 7 มาตรฐาน 48 ตัวชี้วัด (ปรับใหม่ 7 มาตรฐานและ 40 ตัวชี้วัด) โดยพิจารณา

จากความพร้อมและความสมบูรณ์ด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการและแสดงหลักฐานเพื่อให้เกิดการเปิดเผยและการตรวจสอบได้ทั้งในเชิงข้อมูลและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

การประเมินในลักษณะนี้ เป็นการประเมินโดยการพิจารณาจากความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีความก้าวหน้าทั้งในด้านของข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดไว้ 5 ระดับ (48 ตัวชี้วัด X 5 เกณฑ์การประเมิน/ข้อย่อย X 2 คะแนนเต็ม = 480 คะแนน) โดยมีการวัดระดับการปฏิบัติงานที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานตามภารกิจนั้น ๆ ซึ่งจะมีการวัดค่าใน 3 ลักษณะ คือ (การประเมินลักษณะนี้เป็นการประเมินที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้)

ลักษณะที่ 1 หมายถึง หน่วยงานของรัฐยังไม่มีดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานของรัฐ (ประเมินได้ 0 คะแนน)

ลักษณะที่ 2 หมายถึง หน่วยงานของรัฐกำลังมีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสและมีข้อมูลบางส่วนให้พิจารณา (ประเมินได้ 1 คะแนน)

ลักษณะที่ 3 หมายถึง หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสแล้วและมีข้อมูลพร้อมให้ตรวจพิจารณา (ประเมินได้ 2 คะแนน)

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและจำแนกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ เพื่อบ่งบอกถึงผลการประเมินว่าหน่วยงานใด มีระดับการประเมินอยู่ในช่วงไหน ซึ่งจะสามารถระบุได้ว่าหน่วยงานมีกระบวนการเปิดเผยที่แสดงถึงความโปร่งใสในระดับใด มากที่หรือน้อย ดังเช่น

กลุ่มคะแนน 1-96	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อยมาก
กลุ่มคะแนน 97-192	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อย
กลุ่มคะแนน 193-288	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสปานกลาง
กลุ่มคะแนน 289-384	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมาก
กลุ่มคะแนน 385-480	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมากที่สุด

หรืออาจมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของการประเมินตามร้อยละของคะแนนที่ได้ เช่น

1) ต่ำกว่าร้อยละ 50 ถือว่า มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อยมาก (มีคะแนนต่ำกว่า 210.5 คะแนน)

2) มีคะแนนระหว่างร้อยละ 51-60 มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อย (มีคะแนนอยู่ในช่วง 211-253)

3) มีคะแนนระหว่างร้อยละ 61-70 มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสปานกลาง (มีคะแนนอยู่ในช่วง 253-295)

4) มีคะแนนร้อยละ 71-80 มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมาก (296-338)

5) มีคะแนนร้อยละ 81ขึ้นไป ถือว่า มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมากที่สุด (339-480) เป็นต้น

นอกจากนี้ อาจมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการประเมินด้านความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐในลักษณะของร้อยละก็ได้ เช่น หน่วยงานภาครัฐควรมีผลการประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 หรือมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 288 คะแนน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้หน่วยงานมีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อนำไปสู่ความโปร่งใสทั้งในด้านกระบวนการและข้อมูลข่าวสารที่สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้

2. การประเมินโดยวิธีการตรวจสอบขั้นตอน กระบวนการ และระดับความสามารถในการปฏิบัติตามตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 โดยเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นขั้นตอน กระบวนการ และระดับความสามารถในการปฏิบัติตามตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งพิจารณาจากตัวชี้วัด 48 ข้อ ว่าในแต่ละข้อนั้น หน่วยงานสามารถปฏิบัติได้ในข้อย่อยใดบ้าง (48 ตัวชี้วัด ข้อย่อย 240 ข้อ) โดยระบุถึงขั้นตอนและกระบวนการที่จำแนกออกเป็น “ระดับ” และเป็น “ข้อ” ดังเช่น

ตัวชี้วัดที่ 1.1 การเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการพัสดุ มีข้อย่อยในการประเมิน 5 ข้อ ได้แก่

1. มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ณ ที่ทำการของหน่วยงาน
2. มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ที่หน่วยงานอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง
3. มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ผ่านสื่อเฉพาะกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยุชุมชน /หนังสือและจดหมายข่าวการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

4. มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

5. มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของส่วนราชการ

ในกรณีที่มีการระบุว่า การประเมินในตัวชี้วัดนี้ใช้การประเมินเป็น “รายข้อ” ถ้าหน่วยงานมีการดำเนินการใน “แต่ละข้อ” ก็จะมีคะแนนการประเมินตามที่ได้ คือ ข้อละ 1 คะแนน รวมทั้งหมดจะได้ คะแนนเต็ม 240 คะแนน (48 X 5 = 240 คะแนน)

แต่ถ้าในกรณีที่เป็นการประเมินแบบ “ระดับ” หน่วยงานจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงระดับความสามารถในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ได้แก่

หน่วยงานดำเนินการในข้อ 1 ได้ 1 คะแนน

หน่วยงานดำเนินการในข้อ 2 ได้ 2 คะแนน

หน่วยงานดำเนินการในข้อ 3 ได้ 3 คะแนน

หน่วยงานดำเนินการในข้อ 4 ได้ 4 คะแนน

หน่วยงานดำเนินการครบทุกข้อ (ข้อ1-5) ได้ 5 คะแนน

ถ้ามีการดำเนินการไม่เป็นไปตามขั้นตอนนี้จะได้คะแนนตามที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยไม่สามารถข้ามขั้นแบบบันได (Mile stone) ได้

ดังนั้น เมื่อประเมินครบทุกตัวชี้วัด 48 ข้อ หน่วยงานก็จะได้คะแนนเต็ม 240 คะแนนเช่นกัน ($48 \times 5 = 240$ คะแนน) หลังจากนั้นนำมาประเมินเป็นรายหน่วยงานได้ว่า หน่วยงานใด มีระดับคะแนนผลการประเมินอยู่ในช่วงไหน ซึ่งจะสามารถระบุได้ว่า หน่วยงานมีกระบวนการเปิดเผยที่แสดงถึงความโปร่งใสในระดับใด มากที่หรือน้อย (240 ทหาร 5) ดังเช่น

กลุ่มคะแนน 1-48	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อยมาก
กลุ่มคะแนน 49-96	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสน้อย
กลุ่มคะแนน 97-144	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสปานกลาง
กลุ่มคะแนน 145-192	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมาก
กลุ่มคะแนน 193-240	= มีการดำเนินการตามเกณฑ์ความโปร่งใสมากที่สุด

หรืออาจกำหนดเป็น 3 ระดับ จากกลุ่มคะแนนที่ได้ (240 คะแนนหาร 3 กลุ่ม เท่ากับ ช่วงละ 80 คะแนน) ดังเช่น

กลุ่มคะแนน 1-80	= มีผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานน้อย (ต้องปรับปรุง)
กลุ่มคะแนน 81-160	= มีผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานปานกลาง
กลุ่มคะแนน 161-240	= มีผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสมาก

วิธีการประเมินดังกล่าวมุ่งเน้นการประเมินเพื่อให้เกิดความโปร่งใสใน 3 มิติ คือ

- 1) มิติการเปิดเผยและการตรวจสอบได้
- 2) มิติของกระบวนการและขั้นตอนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และ
- 3) มิติของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ซึ่งการดำเนินการในมิติทั้ง 3 นั้น มุ่งเน้นการดำเนินงานในลักษณะของการจัดเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสาร หลักฐาน และระดับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนที่สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐได้มีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อรองรับการประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถดำเนินการได้ภายใต้กรอบการประเมินผลที่สามารถวัดผลได้และง่ายต่อการประเมินผล

จากการศึกษาประเมินผลและวิธีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนารูปแบบและการเสริมสร้างกลไกการติดตามประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบความโปร่งใสของหน่วยงาน แต่จากทัศนะของคณะผู้ศึกษาวิจัย เห็นสมควรว่า ควรใช้วิธีการประเมินตามแบบที่ 1 ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพราะจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานของรัฐด้านความโปร่งใสในเชิงร้อยละของผลการประเมินซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาหน่วยงานด้านความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง